

Open leerhuis Betlehem

Met medewerking van

Onzen Heertje erfgoedvereniging vzw

en steun van

Het Goede doel vzw

Doornstraat 11A

8970 POPERINGE

Lea en Rachel

Rachel kennen we via haar zus.

Laban had o.a. twee dochters: De jongste was Rachel en van haar lezen we dat ze *schoon van gestalte en schoon van uiterlijk was*, evenals haar toekomstige schoonmoeder Rebekka¹. Dat kon van haar zuster Lea niet gezegd worden.

Ze had fletse ogen en dat was in

het Oosten een groot gebrek, want fonkelende ogen daarmee scoorde je in Israël.

Het effect werd vaak benadrukt

door zwartsel aan de oogharen

en wenkbrauwen te strijken, zoals ook Izebel deed².

Illustratie uit de kinderbijbel waar Jacob onmiddellijk Rachel gaat helpen als hij haar aan de waterput ziet. Niets is die aartsvaders vreemd.

We kunnen ons voorstellen hoe Lea zich gevoeld moet hebben als ze met haar zuster geconfronteerd werd.

Zonder God – noch zijn dochter - erin te kennen ging Jacob met Laban een soort

koehandel aan: Hij zou zeven jaar als herder bij hem in dienst komen en aan het eind daarvan zou hij Rachel als vrouw krijgen. Uit het vervolg blijkt dat dit JHWH's bedoeling niet is geweest. Laban hield zich niet aan de gemaakte afspraak. Hij nodigde wel iedereen uit op het bruiloftsmaal, maar in de bruidsnacht bracht hij de gesluierte Lea bij Jacob in de tent. Die schrok de volgende morgen: zie, het was Lea. Laban verontschuldigde zich en zei dat wat hij gedaan had de gewoonte van het land was. Hij beloofde alsnog, weer voor zeven jaren dienst, Rachel.

1 Gen. 24:16.

2 2 Kon. 9:30.

Het een en ander werd bedisseld buiten de meisjes om. In huwelijkszaken hadden die niets te vertellen. Lea had de waarheid kunnen vertellen. Daarom was ze niet te verontschuldigen, maar na bovenstaande is haar bedrog te begrijpen. Hoe de meisjes over deze koehandel dachten horen we later: *Zijn we niet door onze vader als vreemden behandeld, omdat hij ons verkocht heeft?*³

Jacob liet duidelijk merken dat hij niet om Lea gaf: *hij had Rachel lief, in tegenstelling tot Lea. Juist daarom schonk God Lea kinderen en Rachel niet.*

De ongelukkige Lea hoopte daardoor haar man te winnen, al wekte ze daardoor de jaloezie van haar zus op. Wat was ze blij toen haar eerste geboren werd. Zij, en niet haar man, gaf hem de naam Ruben⁴, want *de Here heeft mijn ellende aangezien: nu zal mijn man me liefhebben.*

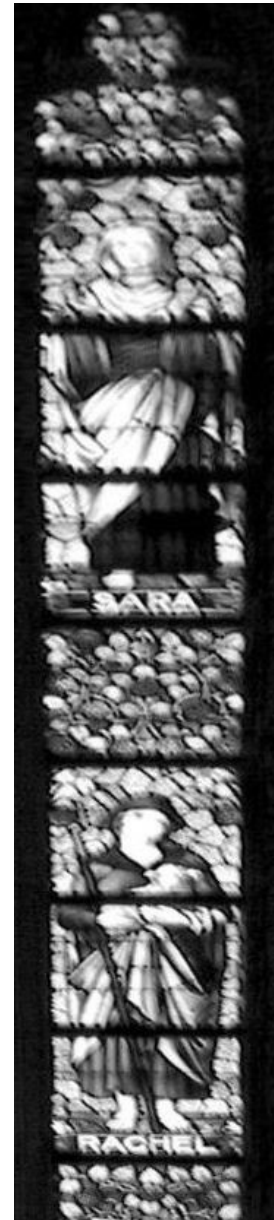
Uit deze en haar latere woorden blijkt welk een gelovige vrouw ze was.

Rachel niet: die stal haar vaders huisgoden en wist door een list ze zich toe te eigenen. Eerst jaren later kwam Jacob ertoe ze te begraven⁵.

Bij de geboorte van haar tweede zoon zei Lea: *De Here heeft gehoord dat ik niet bemind ben: Hij heeft me ook deze geschonken.* Met drie kinderen meende ze te mogen verwachten dat Jacob haar toch wel zou liefhebben: *Nu zal mijn man zich toch wel tot mij aangetrokken voelen, want ik heb hem drie zonen geschonken.* Het verdient een speciale vermelding dat ze over God spreekt als JHWH, de Verbondsgod. Rachel sprak van Elohim (een Hoger Wezen). Ze loofde de Here bij de geboorte van haar vierde kind. Steeds was zij het die de kinderen hun namen gaf. En daar mogen we niet onachtzaam aan voorbij gaan.

De verhouding tot haar zuster was slecht. Als die in haar dwaze bijgeloof de liefdesappels wil hebben om kinderen te krijgen zegt Lea: *Is het niet genoeg dat je mijn man gestolen hebt?* Zij had die appeltjes niet nodig. Bij

de geboorte van haar vijfde kind zei ze: *God heeft me mijn loon gegeven.* Bij haar laatste kind zei ze: *God heeft mij een mooi geschenk gegeven. Ditmaal zal mijn man bij mij wonen omdat ik hem zes zonen geschonken heb* (wat hij blijkbaar dus niet deed).

Zoals in alle gezinnen en families: THUIS

3 Gen 31:15.

4 Zie, een zoon.

5 Gen 35:4. Die huisgoden (terafim) zijn een aparte studie waard. JHWH heeft gewerkt met de menselijke omstandigheden die er waren. De aartsvaders waren mensen van vlees en bloed, mensen die in hun tijd zoekende hebben geleefd. Laban had dus blijkbaar nog huisgoden. Amuletten? Een grondiger studie zou hier teveel woorden vragen.

Jammer dat, als Rachel haar slavin inschakelt om Jacob kinderen te schenken, zij haar daarin gaat volgen (Nb. Dan spreekt ook zij van Elohim!).

Ook de verhouding tot haar vader was niet zoals die had moeten zijn: als Jacob in overleg met zijn vrouwen besluit te vluchten zeggen ze: *Wij krijgen of erven toch niets meer uit het vaderlijk huis. Hij heeft ons verkocht en het geld bovendien nog opgemaakt. Doe dus maar wat God van je vraagt.*

Jacob had hun verteld dat God Zelf hem in een droom⁶ had opgedragen het land te verlaten. Hoewel Laban bij het afscheid zijn dochters omhelsde en hun zijn vaderlijke zegen gaf heeft hij ze nooit meer gezien.

Jacob was zo consequent in zijn voorkeur voor Rachel, dat hij bij het naderen van zijn broer Ezau (in herinnering aan de linzensoep vreesde hij kwaad van zijn kant), Lea met haar kinderen voorop liet gaan en Jozef en Rachel in de achterhoede hield⁷. Met meer recht dan Rachel wordt Lea *een bouwer van het volk Israël* genoemd⁸. Uit haar zoon Juda is David geboren. Dus was zij ook de stammoeder van Christus: Gods belofte aan Abraham⁹ is in haar kind vervuld; niet in dat van Rachel. Bij haar dood werd ze in de spelonk van Machpela bijgezet: bij de drie aartsvaders: Abraham, Izak en Jacob. Die eer is Rachel niet ten deel gevallen.

Miskende positie: JHWH's wegen. Lea

In de Bijbel staat niet zo heel veel over haar vermeld. Uit het leven van haar man is wel nog een paar dingen het vernoemen waard. Jakob werkt zeven jaar om haar te verkrijgen. Hoe zou zij de tijd hebben doorgebracht als herderin met *wachten* op haar toekomstige man? Dat is het klassieke beeld dat ook in het brandraam wordt onderlijnd.

In de ogen van Jakob waren het enkele dagen¹⁰. We hebben hier geen concrete aanduidingen, maar Jakob leefde van het verlangen anders zou hij het niet zo formuleren.

Hoe moet Rachel zich uiteindelijk hebben gevoeld toen ook zij bedrogen werd door haar vader Laban. Hij gaf Jakob aan Lea en niet aan haar. Ik kan me zo voorstellen dat dat – ook al was dat een andere cultuur – niet bijzonder aangenaam zal geweest zijn.

Bedrogen en boos! Het staat er allemaal niet bij.

Gelukkig mag ze dan ook met Jakob trouwen – in uitgesteld relais, tweede rangs? – maar hoe zal ze dit ervaren hebben? De relatie tussen haar en Jakob zal veranderd zijn maar ook de relatie tussen haar zus Lea en haar.. ?

Er ontstaat dan ook enige tijd later jaloezie aan de kant van Rachel omdat Lea wel kinderen krijgt maar zij niet. Ze weet wel dat Jakob van háár houdt maar kinderen kan hij haar niet geven. De situatie is ronduit veelkleurig.

Uiteindelijk krijgt ze een zoon: Jozef. Hij wordt de *lieveling* van vader Jakob. Wat voor veel strijd zorgt in de familie. Hoe zou Rachel hiermee omgegaan zijn? Als moeder lijkt me dat heel moeilijk.

Tenslotte sterft Rachel bij de geboorte van haar tweede zoon Benjamin. Zo had ze zich het leven met Jakob en haar zonen vast niet voorgesteld.

6 Gen. 31:13.

7 Gen. 33:7.

8 Ruth. 4:11.

9 Gen. 28:14.

10 Gen. 29:20.

Omdat de antwoorden niet in de Bijbel staan hebben we geen waardemeter van het geloofsgehalte van Rachel. Wat wel zeker is ze staat in het brandraam. Ze is het prototype van iemand die nu moet voortdoen met zijn/haar miskende positie.

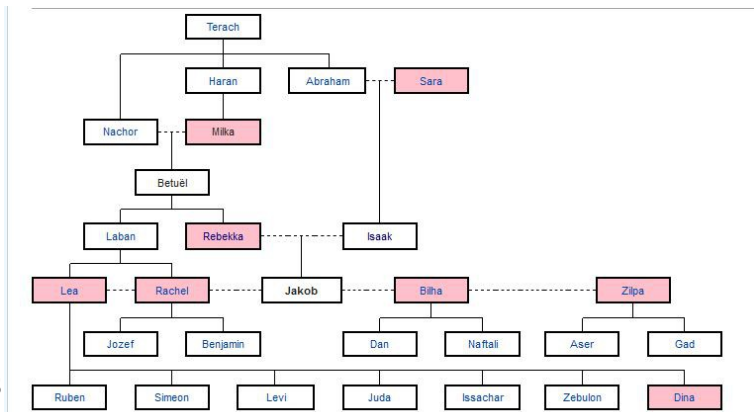
In de stamboom van de Messias

Rachel (Lammetje) is nu het vaakst getekend als de *wachtende*. De gehele cluster aan figuren rond de aartsvaders zijn ruim gebruikt geweest om de kerkelijke situatie uit te tekenen.

Justinus zag in de twee zussen Lea en Rachel een symbool voor de Synagoge en de Kerk. Rachel zal o.i. de sympathie wegdragen van de gelovige die niet ziet en toch gelooft.

Uiteindelijk baarde Rachel alsnog haar twee zonen, Jozef en Benjamin. Zij stierf bij de geboorte van haar jongste zoon. De Israëlieten beschouwden haar als stammoeder (vgl. Ruth 4:11). Rachel was een nicht van Jakob.

De genealogie van Jezus via Jozef van Nazareth wordt beschreven in twee passages uit de evangeliën: Matteüs 1 (zoon van David) en Lucas 3 (via Maria, zoon van God). Beide traceren Jezus' erflijn terug tot Koning David en van daar tot aan Abraham, waarbij Lucas de lijn doortrekt naar Adam, overeenkomstig Genesis 11 en 1 Kronieken.

Feiten uit Vader Jacob's familie

Nadat Jakob zijn terugreis vervolgte, zond hij boden vooruit naar zijn broer Esau in Seir. Nadat de boden terugkeerden en hem meldden dat Esau met 400 man op weg was, brak bij Jakob het angstzweet uit, verdeelde hij zijn gevolg in twee kampen (zodat bij een aanval van Esau tenminste de helft zou overleven). Hij stuurde geschenken richting Esau¹¹. De nacht voor de ontmoeting met Esau kenmerkt het keerpunt van het verhaal van Jakob: nadat hij de Jabbok was overgestoken, worstelde hij tot het morgenrood met God. JHWH hernoemde Jakob tot Israël omdat hij met God en mensen gestreden had en had gewonnen en maakte hem mank door de spier die boven het heupgewricht ligt aan te raken (Peniël).

Na deze worsteling ontmoette Jakob Esau weer en volgde een verzoening.

Tijdens de reis kwam Jakob in Sichem, waar de gelijknamige zoon van Chamor Jakobs dochter Dina verkrachtte. Haar broers Simeon en Levi bedachten een listige wraak om een verbinding door huwelijk aan dit volk te vermijden, waarbij ze de besnijdenis van alle mannen in Sichem eisten. Toen de mannen wondkoorts hadden, doodden Simeon en Levi hen allen¹².

Na deze episode ontving Jakob een nieuwe opdracht van God: hij moest een altaar bouwen in Betel. Jakob begroef hierna alle godsbeeldjes die nog in de familie aanwezig waren, reisde met zijn complete gevolg af en bouwde een altaar in Betel. Hier werd Jakob andermaal hernoemd tot Israël.

In de omgeving van Efrat baarde Rachel haar tweede zoon, Benjamin, en stierf bij de bevalling. Jakob reisde verder en kwam aan in Mamre (nu Hebron), waar zijn vader Isaak nog altijd leefde. Isaak stierf hierna op de leeftijd van 180 jaar en werd door Esau en Jakob begraven¹³.

¹¹ Genesis 32:7-22 .

¹² Genesis 34.

¹³ Genesis 35:27-29 .